

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО; ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

УДК 341.23

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-220-226

Грубінко Андрій Васильович,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри теорії права та конституціоналізму
Західноукраїнського національного університету
gav_tnpu@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0002-4856-5831

ПРАВОВИЙ СТАТУС ГРЕНЛАНДІЇ ЯК ЧИННИК СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ

У статті розкрито результати дослідження правового статусу Гренландії в контексті сучасних викликів і загроз системі міжнародної політики. Ретроспективно показано історичний досвід формування правового статусу Гренландії в міжнародному контексті. Зосереджено увагу на викликах і загрозах, які несе політика Трампа щодо Гренландії у намаганні будь-що приєднати цей острів до складу Сполучених Штатів Америки.

Зазначено, що питання самовизначення Гренландії в контексті прагнення приєднати острів новою адміністрацією США стало уже не суто правовим, а політичним. Як би не розгорталися події у найближчому майбутньому, зрозуміло одне – цього разу європейським партнерам США (і не тільки) не вдасться просто перечекати період президентства Трампа. ЄС і НАТО, варто виробити чітку стратегію взаємодії та протидії такому доволі непередбачуваному партнеру, яким стали США. В її основі повинна бути консолідована і виважена позиція, що ґрунтується на цінностях міжнародного права та аргументах здорового глузду. Водночас вони повинні бути готові захищати свої інтереси та кожної держави-члена як економічними засобами, так і посиленням військової спроможності, не забуваючи про непорушність принципів і норм міжнародного права.

У сучасному міжнародному праві територіальне право не може бути ні створене, ні змінене історичними способами територіального придбання, такими як окупація, завоювання чи анексія. Цесія може бути законною, якщо вона не порушує право на самовизначення та не є результатом примусу. Оскільки Гренландія не є несамоверховною територією у сенсі Розділу XI Статуту ООН, варіант злиття або асоціації з іншою державою не застосовується. З точки зору внутрішнього права, існує несамовиконавчий, регульований законом шлях досягнення угоди про незалежність Гренландії. Ці правила стосуються незалежності, а не злиття або асоціації з іншою державою. Гренландія може об'єднатися або асоціюватися з іншою державою згодом, після досягнення незалежності. Однак незалежність необхідно буде узгодити з Данією, і такі переговори можуть призвести до обов'язкових положень, що забороняють злиття або асоціацію зі США чи будь-якою іншою державою.

Ключові слова: Гренландія, правовий статус, міжнародна політика, США, Трамп, система безпеки.

Hrubinko A. THE LEGAL STATUS OF GREENLAND AS A FACTOR IN MODERN INTERNATIONAL POLITICS

The article reveals the results of the study of the legal status of Greenland in the context of current challenges and threats to the international policy system. The historical experience of shaping the legal status of Greenland in the international context is retrospectively shown. Attention is focused on the challenges and threats posed by Trump's policy towards Greenland in an attempt to annex this island to the United States of America by any means.

It is noted that the issue of Greenland's self-determination in the context of the new US administration's desire to annex the island has become not a purely legal issue, but a political one. No matter how the events unfold in the near future, one thing is clear: this time, the European partners of the United States (and not only) will not be able to simply wait out the Trump presidency. The EU and NATO should develop a clear strategy for cooperation and counteraction to such a rather unpredictable partner as the United States has become. It should be based on a consolidated and balanced position based on the values of international law and common sense arguments. At the same time, they must be prepared to defend their interests and those of each member state by both economic means and by strengthening their military capabilities, without forgetting the inviolability of the principles and norms of international law.

In modern international law, territorial law can neither be created nor modified by historical means of territorial acquisition, such as occupation, conquest or annexation. A cession can be lawful if it does not violate the right to self-determination and is not the result of coercion. As Greenland is not a non-self-governing territory within the meaning of Chapter XI of the UN Charter, the option of merger or association with another state does not apply. From the perspective of domestic law, there is a non-executive, statutory route to reaching an agreement on Greenland's independence. These rules relate to independence, not to merger or association with another state. Greenland may merge or associate with another state at a later date, after independence. However, independence would need to be negotiated with Denmark, and such negotiations could result in binding provisions prohibiting merger or association with the United States or any other state.

Keywords: Greenland, legal status, international politics, USA, Trump, security system.

Постановка проблеми. Раніше мало помітний на політичній карті світу, хоча й найбільший за територією острів в світі Гренландія після повернення до влади в США президента Дональда Трампа практично ось уже півроку не сходить зі шпальт провідних світових медіа, є об'єктом заяв політиків. Причиною цьому є проголошене ще у період першої каденції Трампа прагнення американської адміністрації приєднати до США цей острів.

Сучасні посягання Трампа та його команди на Гренландію не варто розглядати як винятково примху під виглядом захисту національних інтересів США. В умовах міжнародних процесів сьогодення вони посідають своє місце в складній системі тенденцій, викликів та загроз світової політики. Острів є частиною геополітичного ареалу інтересів США у Західній півкулі, яку у Вашингтоні вважають своєю виключною зоною впливу. Гренландія займає вигідне географічне становище на шляху з Америки до Європи – це найкоротший шлях мореплавства між двома частинами світу а також її називають «воротами до Арктики» з її природними багатствами. Тому володіння Гренландією дає їй володільцю потенційно значні економічні переваги, що особливо актуально в жорсткому світі конкуренції на ринках продовольства, сировини і промислової продукції. Острів також є великою військовою базою, що в умовах наростання кризи світової безпеки та активних розмов про «Третю світову війну» має неабияке геостратегічне значення. США понад півстоліття уже мають тут свою аерокосмічну військову базу. Однак посилення впливу Китаю, мілітаризацію Росії, яка має традиційно міцні позиції в Арктиці, та поступового зростання впливу і військових можливостей ЄС стратегічна конкуренція за Гренландію стрімко зростає. Тому активність адміністрації Трампа має більше превентивне значення для гарантування впливу США в північній Атлантиці.

З огляду на зазначене важливо дослідити особливості правового статусу острова Гренландія в динаміці історико-правових процесів та в сучасному стані, адже він став об'єктом активної політичної боротьби кількох суб'єктів світової політики, а у найближчій перспективі спроби його зміни можуть навіть призвести до військового протистояння.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості правового статусу Гренландії в контексті сучасних трансформацій системи міжнародних відносин ще не стали окремим предметом наукових досліджень. Тому серед досліджень проблематики переважають публікації експертів та вчених в інформаційно-аналітичних виданнях, де таких публікацій різного рівня інформативності спостерігається значна кількість. Утім варто виділити серед них за концептуальним аналізом політико-правового статусу Гренландії публікації С. Албула, А. Грубінка, О. Кацімон, М. Степанюк, В. Пількевич, зарубіжних авторів Дж. Відмара, І. Вока, С. Зеллена тощо. Водночас питанням правового статусу Гренландії та його імовірним трансформаціям відведено небагато уваги, що посилює актуальність даного дослідження.

Мета статті – дослідити особливості правового статусу Гренландії як чинника змін і конфлікту в сучасній системі світової політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. У грудні 2024 року Трамп проголосив курс на здобуття для США права власності над островом як «абсолютну необхідність». Він публічно запропонував купити острів в Данії, яка є фактичним його власником. Його однопартійці по Республіканській партії в Палаті представників навіть підготували законопроект, який надає президенту мандат на відкриття переговорів про купівлю Гренландії [1]. Водночас острів користується широкою автономією. Причому у випадку очікуваних труднощів в реалізації даного задуму (влада Данії категорично відмовила) Трамп налаштований не лише на економічний тиск, але й публічно не виключив силового варіанту вирішення питання. Про це він заявив особисто прем'єр-міністру Данії Метте Фредеріксен у телефонній розмові наприкінці січня [2]. Трамп погрожує Данії своєю уже традиційно-універсальною «зброєю» – підвищенням торговельних тарифів.

Острів Гренландія веде свої витоки як колоніальне володіння європейських монарій – спершу Норвегії, а з 1721 року – Данії. У 1953 році юридичний статус острова формально змінили з колоніального володіння на складову частину Королівства Данія. У 1979 році він отримав статус автономії. Незважаючи на географічне становище в Північній Америці, Гренландія історично, культурно та економічно значно ближча до Європи [3]. Тісні зв'язки з Норвегією і Данією як своїми колишніми колоніальними метрополіями та Ісландією, наявність своєї офіційної мови, але переважання англومовного населення, належність до ареалу скандинавської культурної спільноти формують соціокультурну своєрідність Гренландії та ідентичність її нечисленних мешканців (усього тут проживає близько 56 тис. чол.).

Перебування з 1953 року у складі Королівства Данія гарантує Гренландії широку автономію, яку на вимогу його мешканців було значно розширено після референдуму 2008 року. Фактично Копенгаген сьогодні контролює лише питання зовнішньої політики і оборони, а всі інші питання острів'яни вирішують на правах самоврядування.

У 1982 році Гренландія вийшла зі складу Європейського економічного Співтовариства (попередника Європейського Союзу), до якого вступила разом з Данією у 1972 році. Хоча тут головну роль відіграли інтереси мореплавства і торгівлі, що зазнали тиску від обмежень Європейського Співтовариства, ситуація засвідчила можливість гренландців самостійно визначатися і щодо питань зовнішньої політики. З 2009 року вони також отримали право самостійно розпоряджатися природними ресурсами острова.

Здобуття автономії у 1979 році фактично одразу породило рух за незалежність острова. Утім процес унезалежнення Гренландії триває досі. Головний фактор – невелике населення, слабкі економічні можливості та очевидна фінансова залежність від Копенгагена. А це близько 60% бюджету. Окрім того Данія забезпечує транспортну та соціальну інфраструктуру острова. Утім щодо здобуття незалежності в суспільстві та політикумі острова намітилась стійка більшість, яка традиційно розглядає залежність Гренландії від Данії як колоніальну. Сьогодні 6 із 7 партій Гренландії виступають за здобуття незалежності, хоча й розглядають різні методи і терміни її досягнення [4]. На референдумі 2018 року 67,7 % Гренландців підтримали незалежність у майбутньому та позитивно оцінили її здобуття для розвитку економіки острова. Водночас найбільш нагальним стояло питання про розширення автономії острова, чого й домоглися його мешканці та уряд [1].

Зазначимо, що Дональд Трамп у своєму нав'язливому прагненні контролювати Гренландію, як не дивно, далеко не перший серед американських лідерів. У 1867 році президент Ендрю Джонсон після купівлі Аляски в імператорській Росії уперше серед американських лідерів намагався оформити купівлю Гренландії. Після Другої світової війни та окупації Данії гітлерівською Німеччиною у 1946 році адміністрація президента Гаррі Трумена пропонувала уряду в Копенгагені 100 мільйонів доларів за острів, що тривалий час було засекречено. Утім обидва рази пропозиції були фактично відхилені. Після ліквідації нацистсько-фашистської загрози в Європі на початку холодної війни у 1951 році на основі міждержавного оборонного договору США збудували тут свою авіабазу (космічна база Пітуффік), яка є найпівнічнішим форпостом збройних сил США [2]. У користування американців передали єдиний на острові порт Туле. У 2019 році президент Трамп уперше спробував укласти угоду з Данією про купівлю Гренландії під щорічні виплати на суму 600 мільйонів доларів. Утім данський та місцевий політикуми виступили проти.

Отож, проаналізуємо ситуацію навколо статусу Гренландії з огляду на норми і практику міжнародного права.

Насамперед варто підкреслити, що погроза силою або фактичне застосування сили з боку США заборонені статтею 2(4) Статуту ООН. Однак сама доктрина міжнародного права досі конфліктує з вказаною статтею, трактуючи поняття «відкриття», «окупація», «завоювання», «цесія» та «анексія» насамперед як способи придбання території. Завоювання та анексія порушують заборону агресії, імперативну норму, яка активує звичаєве зобов'язання утримуватися від визнання, відображене у статті 41 ARSIWA. Окупація в наш час є *концепцією згідно з міжнародним гуманітарним правом* (МГП), яка пов'язана з певними правами та обов'язками для окупаючої держави, але не змінює територіального права [5].

Напруження довкола питання Гренландії ще раз вельми наочно показує можливості Європейського Союзу як міжнародного гравця коректно та результативно реагувати на загострення міжнародних процесів. Унікальність ситуації в тому, що в заявах про наміри від американців є пряма загроза інтересам держави-члена ЄС, тобто Данії. Постає питання, чи мусить об'єднання та його інституції реагувати на зазіхання третьої сторони на суверенні території його держави-члена. Ситуацію ускладнює статус Гренландії, яка формально не входить до ЄС, але перебуває під юрисдикцією Данії. Політичне керівництво ЄС на прохання керівництва Данії наразі зайняло позицію не коментувати ситуацію навколо Гренландії, щоб не провокувати Вашингтон. Доки уповноважені особи в Брюсселі відмовчуються, світ врешті-решт почув голос представника військового командування Євросоюзу – голову Військового комітету Роберта Брігера, який запропонував розмістити в Гренландії європейський військовий контингент [6].

Постає питання і про спроможність НАТО впливати на внутрішні суперечки між своїми державами-членами. Принаймні ситуація, коли одна з його держав відверто зазіхає на територію іншої, є для Альянсу явно непересічною. Як діяти у цій ситуації, коли потенційним агресором до того ж виступає провідний учасник НАТО, ніхто не знає.

У поточній ситуації природньо головний удар взяла на себе данська сторона, яка зайняла чітку та рішучу, але дуже виважену і правильну позицію відстояти своє, не нагнітаючи конфлікту. Прем'єр-міністр Данії Метте Фредеріксен заявила данському телебаченню, що Гренландія належить гренландцям і що тільки місцеве населення може визначати своє майбутнє. Водночас в Копенгагені повністю відкидають будь які спроби заволодіти островами Сполученими Штатами. Данський король Фредерік X напередодні нового року змінив королівський герб, щоб на ньому були більш помітні символи Гренландії. Уряд вдався до виділення додаткових коштів на посилення оборони острова. Символічно, що виділені близько 1,5 млрд. доларів з данського бюджету в рамках пакета посилення антарктичної присутності приблизно дорівнюють тій сумі, за яку американці після Другої світової війни хотіли купити Гренландію [7].

Перехід під юрисдикцію США розцінюється острів'янами як «програш у війні за багаторічну свободу» [8]. Як показують останні соціологічні опитування громадської думки кінця січня 2025 року, 85% гренландців не хочуть віддавати острів під юрисдикцію США. Практично половина острів'ян розглядають посилений інтерес президента Трампа до території їх острова як загрозу. Лише 6% готові передати острів США. Водночас у новорічному зверненні прем'єр-міністр Гренландії Егеде заявив про потребу здобуття незалежності острова, звинувативши Данію в історичному геноциді [7].

Серед місцевих політиків наявні думки про можливість досягнення спеціальної асоціації з США, на зразок Маршаллових островів, з метою зберігати незалежність та водночас гарантувати стратегічні інтереси

США на своїй території в обмін на фінансову підтримку [9]. За таку ідею схопилися в адміністрації Трампа та, після погроз перейшли до тактики пошуку договірної форми між сторонами.

Гренландія прагне зміцнити свою незалежність, диверсифікувавши економіку, розширити туристичні можливості. Однак, як часто буває, все впирається у фінансування. Уряд Гренландії поки що не відмовляється від 500 мільйонів доларів щорічних дотацій з Копенгагена. Чи готові будуть у Вашингтоні запропонувати більше і на яких умовах – наразі невідомо. Водночас в Копенгагені не виключають можливості проголошення незалежності острова, якщо буде воля мешканців. Міністр закордонних справ Данії, розуміючи невідворотність зростання інтересу американців, навіть заявив, що його країна відкрита до діалогу з США про розвиток співпраці з метою забезпечити виконання їх амбіцій [10].

Подальша політика США щодо Гренландії у короткостроковій перспективі може розвиватися за наступними сценаріями:

1) найбільш сприятливий, але не цілком реалістичний – збереження усталеного статус-кво, поступове згасання бойовничої риторики у Вашингтоні як наслідок переведення уваги особисто Трампа на інші «проблемні» напрями зовнішньої політики;

2) сприятливий і найбільш реалістичний – поступове завершення конфлікту на рівні досі озвучених популістських заяв, що підведе Трампа до рішення про підвищення митних тарифів на європейську промислову продукцію і стимулюватиме європейців до вироблення нового формату відносин (нової великої атлантичної угоди), в тому числі розширення доступу американських компаній до розробки корисних копалин та військової присутності на острові Гренландія;

3) несприятливий – посилення бойовничої риторики в уряді США на фоні запровадження жорстких митних тарифів для Данії та інших держав Європейського Союзу без видимих перспектив досягнення дипломатичних та економічних домовленостей, використання американської військової бази в Гренландії як плацдарму для поступової цивільної та військової експансії, нагнітання антиєвропейських настроїв серед місцевого населення та підготовка до «м'якої» анексії у середньостроковій перспективі через референдум про незалежність від Данії;

4) вкрай несприятливий – силове захоплення острова та його приєднання до США на правах асоціації або одного з штатів. Елементи такого сценарію обговорюються публічно, але все ж він малоімовірний.

Наразі схоже на те, що в адміністрації США усвідомили надмірний ризик від військового втручання на острів, що може в силу згаданих факторів реально призвести до військового протистояння. Події навколо Гренландії як відображення сучасного американського світового експансіонізму невдовзі отримають своє продовження. Бажання Вашингтона отримати додатковий вплив на систему безпеки в регіоні Арктики в цілому відображає об'єктивну необхідність посилення присутності західних країн (держав НАТО) в умовах наростання агресивних дій росії і неухильного збільшення впливу Китаю.

Цивілізоване вирішення проблеми Гренландії можливе лише одним шляхом – через укладення базової, комплексної тристоронньої угоди про співпрацю між США, Данією та Гренландією, яка надасть ширший доступ американській стороні до інфраструктурних та природно-ресурсних можливостей острова на тривалу перспективу, а також серії спеціальних угод про реалізацію конкретних спільних проєктів на його території із залученням американського капіталу. Наприклад, доречною є концесія певних територій та родовищ корисних копалин. Значний міжнародний досвід такого роду співпраці очевидний і стане дієвою гарантією від подальшої ескалації напруги в регіоні. Як зазначає Дж. Відмар, ідеться саме про договір цесії. Утім, договір про цесію буде недійсним, якщо держава, яка відмовляється від територіального права, буде примушена до цього та/або така передача порушуватиме імперативну норму міжнародного права [5]. Окрім агресії, яка перетворює цесію на завоювання, цесія стає незаконною, коли вона призводить до заперечення права на самовизначення, яке також широко вважається імперативною нормою.

Право на самовизначення буде порушено, якщо Данія віддасть Гренландію Сполученим Штатам без народної підтримки в Гренландії на користь такої передачі територіального права, навіть якщо це буде повністю мирний процес. Право на самовизначення буде порушено, якщо Данія віддасть Гренландію США без народної підтримки в Гренландії на користь такої передачі територіального права, навіть якщо це буде повністю мирний процес. Таким чином, прем'єр-міністр Єнс-Фредерік Нільсен має рацію, кажучи, що «Гренландія належить гренландцям» та «Гренландія не продається», оскільки її не можна віддати без згоди народу. Він підкреслив, що Гренландія не є власністю, яку можна просто купити [11]. Тобто справа передачі можлива лише після проведення всенародного референдуму. Самі мешканці острова у переважній більшості вважають себе окремим народом з самобутньою культурою та навіть мовою, не відносячи себе ні до данців, ні тим більше до американців.

Водночас постає питання про можливу модель узалежнення Гренландії від США. Часто згадують про Маршаллові острови. Серед місцевих політиків наявні думки про можливість досягнення спеціальної асоціації з США, на зразок саме Маршаллових островів, з метою зберігати незалежність та водночас гарантувати стратегічні інтереси США на своїй території в обмін на фінансову підтримку. Утім такі ідеї на острові наразі залишаються маргінальними. Водночас за них захопилися американці, які з квітня активно розкручують ідею угоди відповідного формату.

Відповідно до *Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 1541*, Принцип VI, несамоглядні території у значенні Розділу XI Статуту ООН можуть обрати або незалежність, або злиття, або інший вид вільної асоціації з іншою державою. Хоча Гренландія спочатку була включена до Списку несамоглядних територій, вона була виключена з цього списку Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 854 у 1954 році після отримання повного конституційного статусу у складі Королівства Данія. З погляду міжнародного права, конституційний устрій Гренландії у складі Данії відповідає моделі внутрішнього самовизначення: автономія та самоврядування, що не є державністю. За таких обставин зміни територіального статусу залежать переважно від внутрішнього законодавства, якщо не порушуються певні фундаментальні правила міжнародного права (наприклад, застосування сили, самовизначення) [5].

Закон про самоврядування Гренландії 2009 року містить положення під назвою «Доступ Гренландії до незалежності», яке визначає, як можуть бути розпочаті переговори про незалежність після прийняття такого рішення народом Гренландії. Угода, досягнута в ході переговорів про незалежність, має бути підтверджена референдумом у Гренландії та підлягає згоді парламентів Гренландії і Данії. Тобто Закон 2009 року дозволяє Гренландії розпочати процес незалежності, хоча й з деякими запобіжними механізмами для Данії. Якщо цей процес буде дотримано, Гренландія теоретично може стати державою в рамках правового політичного процесу.

Утім ми маємо справу не лише з проголошенням державності, а й з імовірним подальшим її входженням до складу іншої держави. Якщо припустити, сам факт такого проголошення з політичної точки зору має абсурдний характер. Утім, згідно з міжнародним правом можливість злиття або асоціації з іншою державою не застосовується, оскільки Гренландія не підпадає під дію правил, закріплених у Резолюції 1541. Внутрішнє законодавство Данії стосується незалежності *Гренландії*, а не злиття або асоціації з іншою державою. Таким чином, будь-яке всенародне обговорення зміни правового статусу може містити лише запит на незалежність.

Разом з тим, у міжнародній практиці немає прецеденту, щоб установчі документи держав, будь то конституції чи міжнародні договори, прямо забороняли злиття або об'єднання з іншою державою [5]. Слід нагадати, що Закон 2009 року не передбачає самостійного шляху до незалежності, а вимагає переговорів та, *серед іншого*, схвалення парламенту Данії. Таким чином, можливо, що питання неасоціації з іншою державою може стати частиною угоди, якої прагнуть досягти відповідно до Закону 2009 року, якщо цей шлях буде обраний у майбутньому.

Міжнародна напруга навколо Гренландії має віддалений вплив і на Україну, адже вона впливає на глобальні процеси у сфері безпеки. Розв'язання чи загострення усе ж матиме опосередкований вплив на позиції нашої держави, посилює певний міжнародний контекст її позиціонування в сучасній системі безпеки, що не дивно в умовах вкрай глобалізованого світу. Міжнародна криза навколо Гренландії точно не вигідна Україні, бо несе додаткові міжнародні виклики і загрози. Ідеться про наростання деструктиву в світовій системі міжнародних відносин, де все більше панує право сили, а не сила права. Імовірні силові дії США проти Гренландії остаточно знищують дієвість принципів недоторканості кордонів та поваги до державного суверенітету в міжнародних відносинах, легітимізують політику «розділяй і владарюй» для сучасних великих (т. зв. «світових») держав, сприятимуть авторитарним політичним режимам в різних регіонах світу та їх супутникам-квазідемократіям, які чекають подальших сигналів, щоб продовжити (чи розпочати) відкрити територіальну експансію з метою руйнування світового порядку. У цій ситуації апіорі демократичному Заходу, лідером якого все ще залишається США, буде дуже складно обґрунтувати, чому необхідно підтримувати Україну в її боротьбі проти російського агресора.

Висновки. Питання самовизначення Гренландії в контексті прагнення приєднати острів новою адміністрацією США стало уже не суто правовим, а політичним. Як би не розгорталися події у найближчому майбутньому, зрозуміло одне – цього разу європейським партнерам США (і не тільки) не вдасться просто перечекати період президентства Трампа. Він діє більш рішуче, ніж попередньо, і відверто спішить задовольнити власні геополітичні амбіції та бізнес-проекти. Тому усім, насамперед ЄС і НАТО, варто виробити чітку стратегію взаємодії та протидії такому доволі непередбачуваному партнеру, яким стали США. В її основі повинна бути консолідована і виважена позиція, що ґрунтується на цінностях міжнародного права та аргументах здорового глузду. Водночас вони повинні бути готові захищати свої інтереси та кожної держави-члена як економічними засобами, так і посиленням військової спроможності, не забуваючи про непорушність принципів і норм міжнародного права.

У сучасному міжнародному праві територіальне право не може бути ні створене, ні змінене історичними способами територіального придбання, такими як окупація, завоювання чи анексія. Цесія може бути законною, якщо вона не порушує право на самовизначення та не є результатом примусу. Оскільки Гренландія не є несамоглядною територією у сенсі Розділу XI Статуту ООН, варіант злиття або асоціації з іншою державою не застосовується. З точки зору внутрішнього права, існує несамовиконавчий, регульований законом шлях досягнення угоди про незалежність Гренландії. Ці правила стосуються незалежності, а не злиття або асоціації з іншою державою. Гренландія може об'єднатися або асоціюватися з іншою державою згодом, після досягнення незалежності. Однак незалежність необхідно буде узгодити з Данією, і такі переговори можуть призвести до обов'язкових положень, що забороняють злиття або асоціацію зі США чи будь-якою іншою державою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кацімон О. У США республіканці підготували законопроект для переговорів про покупку Гренландії. Суспільне. Новини. 14 січня 2025. URL: <https://suspilne.media/924341-u-ssa-respublikanci-pidgotuvali-zakonoprojekt-dla-peregovoriv-pro-pokupku-grenlandii/> (дата звернення: 20.05.2025)
2. Степанюк М., Пількевич В. Як США купували та приєднували території, чим «спокуслива» Гренландія та до чого тут Доктрина Монро. *Факти*. 29 січня 2025. URL: https://fakty.com.ua/ua/svit/20250129-yak-ssha-kupuvaly-ta-pryyednuvaly-terytoriyi-chym-spokuslyva-grenlandiya-ta-do-chogo-tut-doktryna-monro/?fbclid=iwy2xjawilgt5lehra2flbqixmqabhbmxojehzsfz2-rd0uymbj4hydpfdra8y253945dawvsrzexiommp8ohdw_aem_xeqhygwqbpchjl4jxurvg (дата звернення: 04.05.2025)
3. Вок І. Гренландія. Що відомо про острів, який Трамп хоче приєднати до США. *BBC News Україна*. 9 січня 2025. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c0q0q390dyqo> (дата звернення: 10.05.2025)
4. Ворона О. Гренландія: заморожена незалежність. *Аналітичний центр ADASTRA*. 15 липня 2019. URL: <https://adastra.org.ua/blog/grenlandiya-zamorozhena-nezalezhnist> (дата звернення: 10.05.2025)
5. Vidmar J. Greenland and Territorial Acquisition under International Law. February 6, 2025. EJIL: Talk! Blog of the European Journal of International Law. February 6, 2025. URL: <https://www.ejiltalk.org/greenland-and-territorial-acquisition-under-international-law/> (дата звернення: 15.05.2025)
6. Албул С. Очільник Військового комітету ЄС пропонує розмістити європейські війська у Гренландії. *LB UA*. 25 січня 2025. URL: https://lb.ua/world/2025/01/25/657191_ochilnik_viyskovogo_komitetu_ies.html (дата звернення: 10.05.2025)
7. Zellen S. Greenland During Trump 2.0: Is America Poised for an Historic Arctic Territorial Expansion? *The Atlantic Institute*. January 21, 2025. URL: <https://www.thearcticinstitute.org/greenland-during-trump-2-0-america-poised-historic-arctic-territorial-expansion/>
8. Грубінко А. Чому Третя світова війна може розпочатися з Гренландії і як цьому запобігти. *Українська лінія*. 14 квітня, 2025. URL: <https://ukrline.info/2025/04/14/chomu-tretya-svitova-viyna-mozhe-rozpochatysya-z-hrenlandiyi-i-yak-tsomu-zapobihyti/> (дата звернення: 20.04.2025)
9. Гичко М. Трамп: Гренландія потрібна США для боротьби з Росією та Китаєм. *УНІАН*. 21.01.2025. URL: <https://www.unian.ua/world/tramp-grenlandiya-potribna-ssha-dlya-borotbi-z-rosiyeyu-ta-kitayem-12890784.html> (дата звернення: 03.05.2025)
10. Грубінко А. Холодний острів в гарячій геополітиці. *Українська лінія*. 4 лютого, 2025. URL: <https://ukrline.info/2025/02/04/hrenlandiya-kholodnyy-ostrov-v-haryachiy-heopolitytsi/> (дата звернення: 20.04.2025)
11. Трамп хоче Гренландію: 4 сценарії, як може розгортатися ця сага. *BBC News Україна*. 13 січня 2025. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cx2knejrj2o> (дата звернення: 10.05.2025)

REFERENCES:

1. Katsimon, O. U. (2025). SShA respublikantsi pidhotuvaly zakonoproiekt dlia perehovoriv pro pokupku Hrenlandii [Republicans have prepared a bill for negotiations on the purchase of Greenland]. *Suspilne. News*. 14 Si chnia 2025. Retrieved from <https://suspilne.media/924341-u-ssa-respublikanci-pidgotuvali-zakonoprojekt-dla-peregovoriv-pro-pokupku-grenlandii/> [in Ukrainian].
2. Stepaniuk, M. & Pilkevych, V. (2025). Yak SShA kupuvaly ta pryiednuvaly terytorii, chym «spokuslyva» Hrenlandiia ta do choho tut Doktryna Monro [How the United States acquired and annexed territories, what makes Greenland «tempting» and what the Monroe Doctrine has to do with it]. *Fakty*. 29 sichnia 2025. Retrieved from https://fakty.com.ua/ua/svit/20250129-yak-ssha-kupuvaly-ta-pryyednuvaly-terytoriyi-chym-spokuslyva-grenlandiya-ta-do-chogo-tut-doktryna-monro/?fbclid=iwy2xjawilgt5lehra2flbqixmqabhbmxojehzsfz2-rd0uymbj4hydpfdra8y253945dawvsrzexiommp8ohdw_aem_xeqhygwqbpchjl4jxurvg [in Ukrainian].
3. Vok, I. (2025). Hrenlandiia. Shcho vidomo pro ostriv, yakyi Tramp khoche pryiednati do SShA [What is known about the island that Trump wants to annex to the US]. *BBC News Ukraine*. 9 sichnia 2025. Retrieved from <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c0q0q390dyqo> [in Ukrainian].
4. Vorona, O. (2019). Hrenlandiia: zamorozhena nezalezhnist [Greenland: Frozen Independence]. *Analichnyi tsentr ADASTRA*. 15 lypnia 2019. Retrieved from <https://adastra.org.ua/blog/grenlandiya-zamorozhena-nezalezhnist> [in Ukrainian].
5. Vidmar, J. (2025). Greenland and Territorial Acquisition under International Law. *EJIL: Talk! Blog of the European Journal of International Law*. February 6, 2025. Retrieved from <https://www.ejiltalk.org/greenland-and-territorial-acquisition-under-international-law/> [in English].
6. Albul, S. (2025). Ochilnyk Viiskovoho komitetu YeS proponuie rozmistyty yevropeiski viiska u Hrenlandii [Head of the EU Military Committee proposes to deploy European troops in Greenland]. *LB UA*. 25 січня 2025. Retrieved from https://lb.ua/world/2025/01/25/657191_ochilnik_viyskovogo_komitetu_ies.html [in Ukrainian].
7. Zellen, S. (2025). Greenland During Trump 2.0: Is America Poised for an Historic Arctic Territorial Expansion? *The Atlantic Institute*. January 21, 2025. Retrieved from <https://www.thearcticinstitute.org/greenland-during-trump-2-0-america-poised-historic-arctic-territorial-expansion/> [in English].

8. Hrubinko, A. (2025). Chomu Tretia svitova viina mozhe rozpochatysia z Hrenlandii i yak tsomu zapobihty [Why World War III can start from Greenland and how to prevent it]. *Ukrainska liniia - Ukrainian Nerrow*, 14 kvitnia, 2025. Retrieved from <https://ukrlne.info/2025/04/14/chomu-tretya-svitova-viyna-mozhe-rozpochatysya-z-hrenlandiyi-i-yak-tsomu-zapobihty/> [in Ukrainian].

9. Hychko, M. (2025). Tramp: Hrenlandiia potribna SShA dlia borotby z Rosiieiu ta Kytaiem [Trump: The US needs Greenland to fight Russia and China]. *UNIAN*. 21.01.2025. Retrieved from <https://www.unian.ua/world/tramp-grenlandiya-potribna-ssh-a-dlya-borotbi-z-rosiyeyu-ta-kitayem-12890784.html> [in Ukrainian].

10. Hrubinko, A. (2025). Kholodnyi ostriv v hariachii heopolitytsi [Cold island in hot geopolitics. Ukrainian line]. *Ukrainska liniia - Ukrainian Nerrow*. 4 liutoho, 2025. Retrieved from <https://ukrlne.info/2025/02/04/hrenlandiya-kholodnyy-ostriv-v-haryachiy-heopolitytsi/> [in Ukrainian].

11. Tramp khoche Hrenlandiiu: 4 stsenarii, yak mozhe rozghortatysia tsia saha [Trump wants Greenland: 4 scenarios how this saga could unfold]. *BBC News Ukraine*. 13 sichnia 2025. Retrieved from <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cx2knejrj2o> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 7.06.2025

УДК 347.9

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-226-230

Бутрин-Бока Наталія Степанівна,

доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права і процесу

Західноукраїнського національного університету

bbnata2017@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3684-7177

Ярмусь Вікторія,

студентка юридичного факультету

Західноукраїнського національного університету

ЗАХИСТ ПРАВ ЖІНОК: ОКРЕМІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ДОСВІДУ

У статті досліджено міжнародно-правовий досвід захисту трудових прав жінок, що залишається надзвичайно актуальним в умовах сучасних глобальних викликів, зокрема для України, яка перебуває в стані збройного конфлікту.

Проаналізовано ключові міжнародні документи, які регламентують забезпечення гендерної рівності, зокрема Конвенцію ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), Пекінську платформу дій, Резолюцію Ради Безпеки ООН 1325, а також низку конвенцій МОП.

Увагу зосереджено на механізмах, які забезпечують рівні права жінок у сфері праці, зокрема право на рівну оплату, захист від дискримінації, можливість поєднувати професійні й сімейні обов'язки. Окрему увагу приділено аналізу практики міжнародних органів — Комітету CEDAW, МОП та ЄСПЛ, — зокрема справі Jurčić v. Croatia, яка стала прецедентною у визнанні дискримінації за ознакою вагітності.

У статті розкрито також актуальні виклики, з якими стикаються жінки в Україні: невидима дискримінація, скляна стеля, гендерно зумовлене насильство на робочому місці, ускладнення, спричинені війною та пандемією.

У висновку зазначено, що існує значний розрив між задекларованими нормами і реальним станом речей. Україна, як держава, що водночас долає виклики повномасштабної війни й намагається впровадити європейські правові стандарти, стикається з низкою викликів. Тому важливо не лише імплементувати міжнародно-правові положення у національне законодавство, а й забезпечити ефективні механізми їх практичного застосування. Вивчення й адаптація передового міжнародного досвіду можуть відіграти ключову роль у побудові справді рівноправного та інклюзивного ринку праці в Україні.

Ключові слова: міжнародний захист прав жінок, сімейні правовідносини, особисті немайнові права, гендерна рівність, трудові права жінок, дискримінація за статтю, CEDAW, жінки та праця.

Butryn-Boka N., Yarmus V. INTERNATIONAL LEGAL EXPERIENCE IN THE PROTECTION OF WOMEN'S RIGHTS

This article examines the international legal framework for the protection of women's labor rights, a topic that remains highly relevant in the context of global social and political challenges, particularly for Ukraine amid ongoing armed conflict.

The author provides a comprehensive analysis of key international instruments aimed at ensuring gender equality in the workplace, including the United Nations Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), the Beijing Platform for Action, UN Security Council Resolution 1325 "Women, Peace, and Security", and several conventions adopted by the International Labour Organization (ILO).